Chr. Scroch:

Forklaring, at Ægteskab tilstedes Præster,

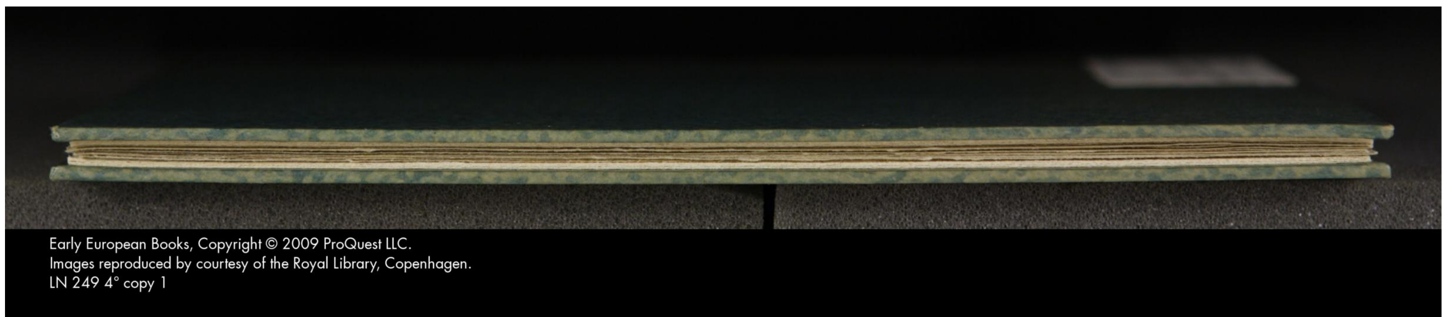
Malmø 1529.

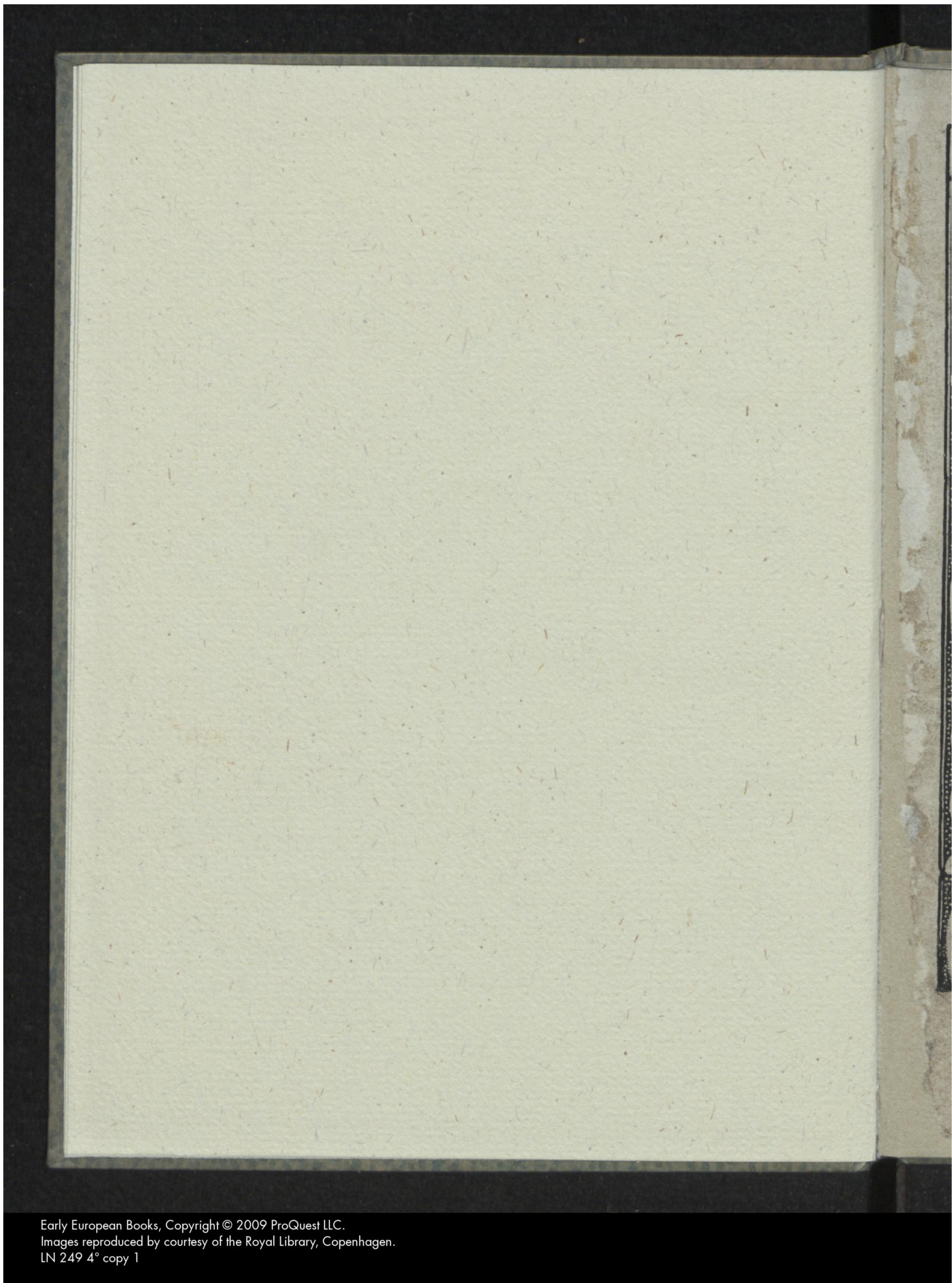

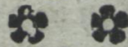

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Een føye forclarig

oc beuiisning aff skrifften oc hel
lige Forfædernes ordt oc exem
pel/ att thē hellige stadt Eg
teskaff tilstedz oc icke forby
dis Prester eller klercke
riid/som Pawen oc
hans tilhengere haff
uer lang tid giort

Christiernus Scroch

Hebre ✿ xiii

✠ Egteskaff thet er Erligth
y blant alle/oc eñ vbesmittet
egteskabs seng(thet er eñ vfor
krenckt thro oc loffue emellom
hwstrw och hwsbondhe) Men
skiørleffuere oc hoorkarle skall
Gwdh dømme etc.

Peder Laurẽssn̄ eenn̄ wnøttelig Jesu Cristi tiẽnere Christelige Læsere/ oc serdelis rettsindige Prester

fred oc naade aff wor Herre Jesu Christo Eře brødre y Christo Jesu/ er nw thn̄d tid kõmẽ/ sõ gud weed syne hellige prophe
ii. Tessa. ii Daniel xi ter oc wduualde wenner haffuer taled om Att thn̄ falske Antechristelige lerdõ skal obẽbarꝛ oc formedelst Gudz mundz aand (sõ er hãs hellige ret sindige reene ordt) y hiel slas oc fordriffues aff mẽ niskẽs hierte Oc thz skal skee for wdn̄ hand suerd oc aldelꝛ for wdn̄ mẽniskẽs magt/ allene aff Jesu Chri
i Timo. iiii sti ords krafft oc mectighz Serdelis thn̄ store Ante christelige krafftige løgn oc dieffuels lerdõ Sõ S Pouel skriffuer til Thimotheum sin discipel Att y siiste dage skulle kõme the som y øgẽskalckhet skulle lære oc tale løgn (som the nu y ganske lang tidth haffue giort) forbyudendis mad/ sõ Gudh haffuer skafft oc giffuet oss att ædhe til nøttørfft mett tacsigelse Huilken sõ er bn̄didet oc reen giort formedelst Guds ordt/ att bruge saa wæll een dagh sõ een an den/ y huad sõ helst mad y haffue aff Guds forloen
Roma. xiiii eblandtt the mennischer som en retth Christen thro haffue The andre sõ thẽ icke haffue/ maa æde eble oc nødher/ kaal oc gryn eff ther therꝛ mening oc siind
Dyeffuels oc antichristhn̄s lerdõ/ att forbyude madt eller gioere thẽ skilsmal paa
 Thette mads forbindelse/ er ett aff the stycker sõ dieffuels oc Antichristeligh aand oc lerdõ haffuer giffuet seg til kẽre wdy/ huilkn̄ sõ er nu røffuet oc obẽ baret mz guds ord/ oc thette ord giffuer oss magt/ att æde nøttørfftelige huad mad gud haffuer oss gi

ffuet oc oss bequem er/ wdē all skilsmaal paa tiider eller dage/ oc forneffnde guds ord haffuer giort thette anchristelige ordt oc budt til inthz ¶ Een andē anchristelig løgn oc dieffuels lerdō y øgēskalckhed er att forbiude egteskaff serdelis eblāt klerckeriid Sō ere Bisper/ Prester oc the wtalige Closterfolk/ sō enthē almindelige ligger y obēbare hord oc skiørleff ned/ eller y kønlig begering brunde onde tācker och synds sātycke the sō icke haffue thē store oc besynder lige gaffue oc naade aff gud sō er kyskhz/ och eith reent vbesmitted hierte Huilkē gaffue gāscke saare faa haffue eblāt the vtalige sō nu ligge y ørckeløsshed oc stor legōmēs roo/ oc føde seg gāske wæll oc kræsselige etc. Thette Anchristelige forbudt om egteskaff haffuer guds ord neder kast oc til inthet giort oc thet er saa friidt for klerkerii Bisper Prester och huo sō helst the ere sō icke haffue thē serdelis gaffue sō er kyskhz y legōme/ hw och hierte Thet er thēm saa friidt sō andre folck/ oc saa friidt giort for Gud sō øll oc madt er Oc icke alsōeniste friidt/ mē oc saa budet (wnder salighets fortabelse) thēm sō icke haffue thēe naade att the kunde wære quindfolk for wdē/ sō skrifftē bewiiser/ thette er thēm affnødh/ att the skulle thette giøre christelige giffte seg/ oc icke ligge y hord/ skiørleffnet oc fordømmelsēs stadt/ sō the ere wd y ther ligger y skiørleffnet/ wreenhz/ wkyskhets begering/ brunde oc tācker sō sagt er/ Noger nw wp y sō kall guds Prester/ som skulle tractere guds pwre reene wbesmittede ordt/ hans werdige legōme oc dyrebare blod/ offuergiffuer ethers swle jsemme skiørleffnet

Sapie. viii

Eckteskaff. er thē bud det sō icke haffuer ren kyskhedz naadhe aff gudt. i. Corinthe vii

Galata. v Ephesi. v Hebre. xiii

Haffwe y icke naade til affhold oc kyskhed/ giffter
edher erlige y Gwds fryctelse/och leffwer y thend
hederlige oc hellige stadt egteskaff Beskiemer icke
lenger ethers embede/bespotter icke Gud y edhers
wreenhed Errer ham icke/kaller ham icke emodt
edher mett sin wrede oc hessn Rette y edher icke snar
lign selffue/tha wil han wiist ether dømme oc straf
Hebre.xiii fe Skiøtter icke att offuer welde eller prelath bliff
Apoca.xxi uer wred eller forfølge edher wærer icke redde for
godz eller peningz fortabelse Thette gielder om eers
Actor v siels salighed /lyder meer Gud end menniske Giø
rer edhers conscients frii/anammer/læser oc wæl ac
ther thenne efterfølgende sermon oc tale/som Heder
lig och lerdt Mand Christiern skroch Sogne prest
oc Guds ordts forkyndere wdy Assens haffuer skre
ffuet oc ladet wdgaa mett stoor kostning/edher till
paamindelse hwsuale /som christelige y guds fryc
telse wille offuer giffue fordømmelsens stadt/som er
horerii oc skørleffned/oc giffue edher y thend hellige
egteskaff stadt Gud wære mett edher alle/oc giffe
ue edher aff sin naade Amen

Actorum v

✿ Ingen skørleffwere eller wren eller gerigh (som
er affgwdz dyrkere) skall haffwe
arffwe y Christo oc gwdz righe

Een Sermon om then Hellige ſtadt Egteſkaff Huilken Pawen haffuer wchriſteſlige forbudet Biſcoper Preſter oc all thē geiſtlighe ſtatt (ſom the kalle thend) emodt Guds laaff och redelige ſkiell

Eneſis Cap i Gud han ſkaffte menniſken effter ſitt billede oc lignelſe/effter Guds billede ſkaffte han hām/mand oc quinde han giorde thē̄m/oc Gud welſignede thē̄m oc ſagde woxer oc forøger (eller) formerer edher oc wpfyller iorden oc haffuer hende wnder edher/oc haffuer herredømme offuer fiſckene y haffued/oc fuglene y lucten oc offuer alle leffuende creatwr ſom røris paa iorden

Mat. xix

Chriſtē menniſke er herre offuer alle creatuur och maa y troen nytte thennū mz tackſielſe.

Thy theſſe hellege ordt maa wy ſādelige formercke Gudts ſtore mectighet/oc euig weluillelig godhed ſom han aff første werdſēs begyndelſe/wdy ſiine creatwr wnderlig beuiiſt haffuer/ſerdelis vdy thette eddelige hymmelſke creatwr menniſken/huilked han ſelffuer aff euighed wdualde/att wære delacteg y hans godhz/oc offuergengelig rigdoms ære thy ſkaffte han thet effter ſiitt eghz Gudō welige bil

Meniſkē er delactigh y gudz ere oc godhedt Ephe. i

lede oc lignelse/oc begaff thet mett siine høgmecti-
ge gudõmelige dygder/wiisdom/wnderstãdelse oc
herredom offuer siine creatwr/och effther syn euigh
wisdom(som hãm wæll behaffuede)att sãme crea-
twr skulle wære mãgfoldige paa iorden/skaffte hã
thet wdy tuenne attskillige kiøn/mand oc quindhe
som tilhobe ett skulle wære baade mett willie oc sã
tycke/liige mett legõlig natwrlig enighed/oc hier
telig kierlighed /som too personer oc etth legõme /
tilhobe bundne wattskillelige y Gud/att leffue y
een ærefwld samuærelse/oc salig Paradiiss stadt eg
teskaff/huilket Gud selffuer skaffte oc skickede/bñ
didet oc bødt att woxe oc formere erlig fruct/oc op
fylle iorden Oc saa wære huer andre(thñ ene then
anden)til hielp oc trøst/glæde oc husualelse/wdy
all gneuorelse oc modgang

Hustru oc husbondhe ere schikede aff gudh huer anden til hielp oc husualelse:

Ther faare thñd tiid Adam war ene wdy Para-
diiss/oc haffde ingen medhielpere/tha sagde Gud
Thz er icke mẽniskeñ gaat att wære ene Ui y skulle
giøre hannum een hielp som skal wære hãm liigh/
Saa skaffte han quinden manden til hielp oc biistã
delse/tilhobe banth thñm mz sitt hellige ordt/y etth
wenligt oc kierligt sãfund/oc bñdidet thñm signãe
Uoxer oc formere oc wpfyller iorden

Aff hwilke gudõmelige ord indkõ y Adãs legõme
eñ sterck brẽdẽdis kierlighz/attraa oc begering till
quinden/saa att thet første hand saa hende/tha sag

de han Thette been er ett aff myne been/oc thette legomme er miitt legomme/oc ther fore skal ett menneske forlade Fader oc Moder/oc tilhenge siin hwstrw/oc the skulle wære too y eth legōme/saa anā mede han quinden Guds gode creatwr til siin egte hustrw/wdy Herrens bēdidelse/oc afflede børn / sønner oc døtther erlig affkōmme/oc formeret menniskis slegt/effter Guds befalning oc willie

❧ Ther nesth lesse wy nw skrifften framdelis/tha finde wy klarligen/huor skickelige oc gudelige/the hellige Patriarcher propheter oc Prester y thz gāble testamēt/leffde y thēne hellige oc erlige kyske stadt egteskaff sō Guds vdualde mēd oc gudfryctige helgē oc ligeuel thiēt gud oc dyrdkede hām mz stadelig thro/hob oc kierlighed/och giorde Gud idelige offer aandelige oc legomlige Och egteskaffs stadt hindrede thennum inthet wdy theris Gudts thienneste

Thē gudt som paffuē thien kan icke giffte medh veell thiene Behemoth Job xl

❧ Men theris Hellige Prophetisser oc Hwstrwer/ wore thennum meer til hielp/biistandelse oc orsage til all godhed oc hellighed/oc Gudh giorde wnderlige gierninger weedt thennum/oc wiithe thennum offuermaadelig stoor ære/y thet han ydelige bebwdedhe thēm siin willie mett siine hellige Engle/oc bad thēm tage egte quinder/oc affle fruct y Israel (paa thett atth Gudts folck och thiennere / ther mz kunde forøgis oc hans rette dyrkelse formeris)

Gene. xvii
Jud. xiii
Tob.vi
Luce .i.

Gene. v som mand maa klarlige læse att thesse hellige Patri
Idem v archer Enoch Noe Loth Abraham Isaac Jacob/
Idem xix ther til mesten the andre tolff Patriarcher/ oc the hel
Actor vii lige propheter och Prester Moses Aaron Eleazar
Job i Job Samuel Jesse Dauid Solomon Ezechias
Tobie i. Phiinees Esaias Oseas Zacharias Sancti Han
i Regũ viii sis Fader / oc mange andre flere hellige propheter oc
ii. Reg.xii Prester Guds wdualde thiennere leffde y thñe he-
Esaie vii derlige stath egteskaff/ oc baade the oc andre theris
i. Reg.xviii hustruer/ wore wpfylt mett thñ Helligand/ tiil etth
Osee.i sandth tegen att egteskaff er eñ pwr och reen stadth
Luce.i mett huilken thñ Helligand wil boo oc haffue wærel
se oc wandning/ oc the samme hellige Fædre/ leffdhe
høffskelige oc affholdelige mett thesse hellige prophe
tisser oc hustruer y sand reenhed oc kyskhz aff inder
ste hiertñs grund/ oc affløde hellige prophete børn/
huilke the gudelige optuctede wdy salig lerdom och
dydelighed wor Herre til laaff oc ære oc Gud wor
mett thñm mett sin naade y all retuiished och hellig
hed. Oc til sagde thennum sin benedidet søn Chris-
tum som skulle fødis aff theris slect legomlige/ och
frelse Israel/ huilke ord oc hellige forietter the stade
lige trode oc forlode thennnm til aldelis Oc er nu sa
lige mett gud euindelige

☙ See huilke hellighe mendh och quinder/ haffuer
ther wæred wdy thette hellige paradiiss orden egte
skaff/ som gud selffuer sticktedt sitt naffn til laaff oc
ære/ Huilked hellige orden thñ legõlige troløsse wer
den/ mz siine falske løgenactige orden/ saare ring-

ger och foracter y mange maade/regnendis thet for
een søndig wæsseῃ oc skadelig/end dog thet er rett-
uist oc helligt/oc haffuer wæred meer end fem tw
send aar hederligt oc priiseligt hoss Guds wdualde
Patriarcher Prester oc Propheter wdy thet gamble
Testamente/som nw klarligeῃ beuiist er Oc hwo
ydermere will forfare om egteskaffs frihed loff och
ære/han læse selff Mosi oc propheternes bøger/tha Augustin⁹ de bono Cõiugii
skal han finde y sandhet stoor ære och werdighed/sõ
Gudh haffuer beuiisth samme stadth wdy manghe Ambrosi⁹ de cõiugio
maade Abrahe
❧ Ther nest wdy thet ny testamente/thẽ tidt Chris
tus kom selffuer wdy werdeῃ oc lod seg føde aff eẽ
Jomfru som war trolofuet een mand/huilkeῃ Jom Mat:i.
frw wor beslected mett Presters slegt/att hwn ic-
ke forsmaade att indgaa wdy zacharie Prestes huss Luce.i
oc thienne siin frencke Elizabet som wor aff Arons
døtther Oc Christus gick seelffuer till brøllop vdy Joãnis.ii
Cana Galilee/oc herede oc werdig giordhe egthe- Chr⁹ mett sin nerueret he rede eg tes kaff
skaff/mett siin hellige neruærelse oc første Mira-
kel/att han omuende wand til wiin/oc saa lerde hã
menneskeῃ huorledis the skulle leffue gudelige y sã-
me ersumme stadt egteskaff Mat.xix
❧ Oc ther nest effter siin ære/tha bød han att hed-
re oc ære Fader oc Moder/som wdy egteskaffs om Exodi.xx
sorig oc bekømring opføde oss
❧ Men offuer alle thesse/tha giordhe han egteskaff Cant.i
een stoor offuermaadelig ære/ther han lignedhe segh Joãnis.iii
oc siin hellige kircke weed brwd oc brwdgõme/och

weed mand och quinde wdy egteskaff/betegnendis
Ephesi. v ther mett ett mectigt himmeligt sacramēte/som mo-
ghet glædeligt er att begrunde huilkē kierlighet och
hellig enighed oc riig deelactighed/ther er emellom
Christum oc hans elskelige brwd thē hellige kircke
som er christē mēniskes sāfund

Mathei viii ☙ Ther nest giore han egteskaff ydermere ære/att
han wdualde gifte mendt til syne hellige Apostle oc
disciple/och icke foractede thēm/end dogh the wore
gifte/oc haffde hustruer oc børn/men han elsckede
Vor herris apostle vor gifte mend som S. Ignatius scriffuer. thēm/som mand maa læse Mat viii cap Att Je-
sus indkom wdy S Peders hwss/oc saa hās hws-
truers Moder liggēdes paa sēgen etc.

☙ Offuer huilke ord Theophilactus siiger saa Huer
christē mēniske lærer her/att brwllwp eller egteskaf
hindrer ingen fra gode dygder/thii thē første eblādt
Apostlene haffde een hwstrues Moder Framdelis
Actor viii oc saa S Philippus Guds predickere oc Ewāge-
lista/som omuende medt Gudts naade Cesarean
Actor xxi han wor giifft wdy egteskaff oc haffde iiii døtther /
som Lucas klarlige beniiss wdy Apostelernes gier-
Actor xviii ningers bog Oc saa thē Hellige Euāgelista Aqui-
la S Powels stoldbroder/hā haffde en egte quin-
de som heed Pricilla/som fulde hām och wor dyde-
lig oc tienstactig y alle maade Oc icke eniste thesse/
men oc saa S Pawel/som oc wor een giifft mand
som han selffuer giffuer til kiende Philipē iiii sō S
Clemens Alexdrinus hā siiger oc andre flere Apos-
tele oc læretienmere wore giiffte/oc haffde hwstruer

oc børn/oc gaffue theris sønner oc døtther y egte=
skaff/ som Sanctus Eusebius klarlighen bewiiss
wdy syn Tredie Bogh Ecclesiastice Historie Ca
pitulo xxx Oc saa Marcellus Ignatius/oc man
ghe andre flere sandrwe Historiographi Eusebius Marcellus Ignatius

☙ Her offwer haffwer wore Papister dicthett een
forgifftelig løgen/oc ammactelig swlld glosze/mz
hwilckē the bedrage simpel almwe/oc sige Ja wor
Herris Apostle wore giiffte/før the bleffwe A post
le/men siiden forlode the theris hwstrwer/och all=
drig nogen Prest giiffte seg aff thoens begyndellse Papister ocke falske gloser emod egteskafs stadt

☙ Att thette er obenbarlig løgen och sqwallder/
wil ieg nw bewiise medt skrifften/oc all sandhed/
✿ Først læse wy wdy Sancte Powels Første sen
de breff till the Corinther y thet Niende Capittel
wdy hwilked han siiger saa Haffwe wy icke magth
att ædhe oc dricke Haffwe wy oc icke magt att føre
mett oss een søster for een hwstrw/ som the andre
Apostle/oc Herrens brødre oc Cephas(thet er pe
trus)
✿ Først for eñ delactighetz skyld vty Christi tro oc
naade/y hwilkē vy ere hās børn oc syskē/sō paa
hām tror/oc saa forthi/thz er skrifftēs sedwan/at t
hwn kaller eñ hustrw søster/sō Abrahā kallede sin Genesis xx oc xxvi
hustrw Saram sin søster Thz sāme giorde oc To=
bias oc māge flere kallede theris hustrwer søstrer/ Tobie viii
Som Apostelen giør her wdy thesse ordt/ Klar=

Ignacõ ter ie

klarligen beuiiss att Apostlene føre theris hwstruer mett thĩm for hielp ok tienstactighets skyld/ oc egteskaffs stadts tilbørlighed

1. Timo. iii
Tit. i

Een Bisp skal haffue eñ hustru oc icke flere

Sup Tit

❧ Framdelis siiger oc thñ hellige Paulus wdy sitt førstc sẽde breff til Timotheum wdy thz tredie ca Eñ Biscop skal wære wstraffelig/ allene een quindis mand etc. Thett er/ hannum bør att haffue siin egte hwstrw/ oc icke flere leffuendis paa een tiidt/ som naagre hedninge oc iøder haffde thñ tidt throen begyntis/ saa wdlegger Hieronimus Ambrosius oc Theophilactus thesse ordt/ end dog wore Papister wrede oc foruende texten aff siin rette meningh oc forstand/ mett theris løgenactige fwle dicte glosser oc argeliist/ om huilke ieg wil tale een andñ tid ydermere/ nar thz bør seg

Digamia Papistica

1. Timo. iiii

Om eeñ mãd giffter seg toeffuer eller foer segh hustru sõ foer vor giifft

❧ Men om theris falske digamia will ieg naaghet tale oc bewise/ huor falskelig the tale løgn mett øgẽ skalkerii som Paulus spaade y thet the siige/ att eñ Prest skal wære liig Christo wdy egteskaff/ allene een Jomfrues mandth/ liighe som thñ hellige kircke Christi brwd er eñ Jõfrw

Error ma ter inepta allegoria

En vbequẽ lignelse y scriften. er or sage till vilfarelse

Leui. xxi

Cyrill9 Li bro xi

❧ Medt thñ wbequemmelige lignelse haffue the taghz ett budordt y thet gamble testamente som lyder alene Aronis Prester paa/ att thñ høgeste Presth/ skulle taghe een Jomfru til hustru Huilke ordt S Cyrillus in Leuiticum oc Hieronimus y ett sende breff til Nepotianum/ the wdlegge aandeliighe om Christo oc hans brwd thñ hellige kircke Oc thet kõmer off inthet weed/ meere end the andre budord sõ

staar y thz sãme cap

❧ Skulle een Prest wære Christo liig y sitt egteskaff wdy een maade(som the siige)tha skulle han wære wdy alle/tha skulle han haffue een hoorkone att skiude wd fraa seg/liige som Christus wdskiød thñ Jødeske wanthro kircke Synagogam/oc siidñ skulle han icke beuare seg mett Jomfruelige brwdh Men lade hende altid bliffue iomfrw/som thñ helli ge kircke Christi brwd er Mẽ thz er icke wdẽ tått the giøre som Phariseirne giorde/the affsiige møggeñ oc nedsluge Camels dywret/oc acthe skeffuen oc icke bielcken

❧ Thñ ther giffter seg tøffuer eller foor seg eeñ erlig widue til hwstrw/thñd formeene the atth wære Bisp eller sogne Prest Men andre wkyske personer oc krwrendere som ere wanuittige/wlerde/høfferdige/gierige/Simoniaci thennum ordinere the och tilstede thñm att føre ett obẽbarligt hedenske leffnet thñ hellige kircke(som er christen forsambling) till skiendsel oc(Gud til)fortørnelse

❧ Ther faare hindrer thet inthet heller een giifther seg igien nar thñ første er dødt eller ey Han er icke digamus ther faare/eller giør emodth Apostelens ordt/forthi døden løsser egteskaffs bond/thñ døde quinde er icke meere hans hustrw/end som een død knwb er Sancte Powel han meen inthet andet mz thet han siiger(Eñ Bisp sckal wære een quindes mand)thet er han skal icke haffue too leffuendis hustrwer baadhe till hoobe paa eeñ tiidt/som Lamech

Christ⁹ han forskiøedh the vãtroẽz.

Mat.xxiii
Lu.vi

Malach ii
Hierarchiste oc Papiste Heretici formeene Prester att tage viduer til egte
Ett rett hedensk oc vcheeligt leff nett haffue nu alminde lighe vore Prester oc kleckerii

Roma vii

Vera Vbgamia

Abraham oc Jacob/oc mange Jøder haffde theris broderkoner til theris egne hwstrwer/oc skulle wp reysse theris broders seed/effter lowssens bwdth/ Saadanne skulle icke Timotheus eller Titus ordinere till Biscoper eller til sogne Prester Men then som wor een quindis mand/oc leffde kyskelige oc afholdelige mett sin egen eneste egte hwstrw/som een god erlig meenløss mand/att ingen wantro hedning eller Ewangelii fiende/kunde lowffligen straffe hānum for naagen mistāckelig hoffwed last/ att hand kunde thess dristeligere straffe wkyskhed oc skiørleff ned wdy andre/oc wære menigheden y sognen etth gotth exempel oc dygdeligt efftersywn/oc saa hans hwstrw ehveller att hwn wor pige eller widwe/ther tall Apostelen inthet om Men han tall om the gode wilkaar oc dygder hende bør att haffue/att hwn er redeligh oc icke fortalere/edrwgh/tro y alle ting/ kywsk/ydmyg/blw/kierlig oc dannes Som och Paulus ydermere beuiiss til Titum sin discipel/att han skulle lære the gamble quinder/att the sckulle twcthe the wnge att elske theris mend oc theris børn Oc wære tuctige/kywske/gode/edrwge/reene oc wocthe oc acthe thet som thēm bør wdy husset/att the giøre welgierninger/att the wære theris mendt wnderdannige/paa thett Gudts ordt skal icke for actis eller bespottis

Math. xxii
Deut. xxv

Rett egtheschaff er en landt kyskhed

En godth quindes oc hustrus vilkor
i. Timo iii

Titi. ii

❧ Saadanne hørsomme quinder/bør Presters hustrwer att wære/som thesse hellighe quinder Sara Rachel Delbora Sephora Hester Anna Judit A

bigail Susanna Elizabeth oc theris liige The leff-
dhe mett theris hwsbonder y stoor kierlighed och
kysckhed

Saa bør oc oss saa att haffue hustruer sō vy icke ha
ffde (sō Paulus syger) Thz er wy skulle leffue aff-
holdelige / maadelige oc sielden acthe legōlige tingh /
men meere Ewangeliske oc himmelske tingh Saa
liigger icke magt paa / heller hwn er iomfrw eller vi
due Forthi S Augustinus han siizer att een yd-
myg egte hustru / er bedre for Gud end eeñ høffer-
Jōfru Thz sāme beuiiss thñe mectige Christne Doc
tor Erasmus Roterodamus wdy sin bog de Institu
tione Matrimonii / att thz hindrer inthz / heller een
Prest tager seg piige eller eñ høffuesk dydelig vidue
til sin hustru / er ther icke wdñ the andre gode will-
kaar oc dygder / oc serdelis thesse twenne dygder /
kyskhz oc kierlighz / huilke egteskaffs leffned høffue
lig (mest) bequēmer sō Paulus māge steder vty sy
ne sēdebreff beuiiss

i. Cor vii

Aug⁹ de bo no vginali

Erasm⁹ sig ger att en Prest maa tage seg till egte en iom ffru eller er lig vidue

i. Cor vii Ephe v.

Saa haffuer ieg beuiist / att thz er icke sandhed
ther Papister siige / att ther vor aldrig nogñ Prest
giifft wdy thz ny Testamēte effter wor Herris wp-
farellse Vor icke Christus wpfaren thñ tiidt Sāc
te Powel skreff til Timotheum oc til Titum / och
bad thñm tage oc ordinere thñ till Prest / sō wor all-
ene eñ quindis mād etc. Oc icke ene ste thē tidt / mē
meere end ccc aar ther effter / till Nicenum Cōcili
um Tha vore māge gode hellige Bisper oc Prester
giffte sō vy maa klarligñ see / wdy theris bøgher /
som the skriffue theris døtther oc

Concilium Nicenum Mere end ccc aar sidē vore prestr giffte y for- maals kirc- ke

De singularitate Clericorum Xi.iiii Ca.x

oc hustruer til som er S Hylarius S Numidius
Martyr wor oc gifft som S Ciprianus beuiiss om
hănum S Spiridon S Cheremon Hermes Ter
tulianus/ och icke thesse alleneste Men alle the
hellige Biscoper oc christne Predickere som leffde y
formaals tidt(eller forleden kircke)for end the for
biistrede oc wsindige Pawer begynthe atth regere

Concilium Nicenum giorde alle Prester egteskaff frii att vaere

Och thet stoore mectige Nicenum concilium/ wdy
huilket wore forsăblede flere end ccc Biscoper Huil
ke mett ett raadt oc sătycke aff sagde for een christe
lig dom/efter S Paphuntii raad/att alle Prester
skulle egteskaff wære frii/ther effther som till forn
Oc att the maatte leffue kyskelige mett theris hwsz
truer oc wpføde børn Gud til laaff oc ære Thett
maa mand klarligen lesse wdy theris egen Decreto
Distin xxxi Nicena synodus etc.

Thñd græd icke kirckis Prester vor aldrig egteskaff forbudet

❧ Oc thñ menige Greske kirke haffuer hafft egte
skaff frii wforbwdhet aff throens begyndelse/oc til
thñe dag/thi ther icke findess een bogstaff y all thñ
hellige skrifft/ther forbyuder Prester eller Lære tiẽ
nere att giffte thñm oc leffue erlige wdy egteskaffs
stadt wdẽ wore troløse Papister ac Epicurei/sŏ ere

Papa Epicureorum oc Priapitarum dux

kŏmne y the siiste dage/oc ere fallen fra throen/oc
giffuet thñm til the wilfarende aander oc dieffuelsẽs

Danī xi i.Timo.iiii

lerdom/som Daniel oc Paulus spaade The forbiu
de mett løgn oc hypocrisi egteskaff oc mad som gud
skaffte att bruge mett tacksielse/thñm som bekẽder
sandhed The kettere Taciani Manichei Martionis
te/the forbyude icke egteskaff hemmelige oc treske-

lig mett løgen oc øglerii Men the fordømde egthe- skaff offuenbarlige/ att huer mand kunde forstaa the- ris kietterii Ther faare meente icke Apostelin thē- num Men Papister oc wore løgnactige skrifftlære oc muncke/ som wnder subtilig dybhed oc treck lø- gn forbyude egteskaff/ icke eneste Prester Men oc saa menig almue y mange maade/ mett fadderlaff/ Closter løffte/ wielse/ oc mange flere hynder oc w- rette/ sō the haffue giort almugē skade mz oc pēning tab y mange aar/ som theris Summa angelica vell wduiiser/

Augustin' de bono cō iugh. 7 libro de heresib'

Euig kysk- hed er icke saa ringhen ting sō mā ge the acthe

Och aff groff forstocked oc beslaged blindhed/ oc skrifftens wforfarenhed/ tha meene the att ewig kyskhed er saa ringen ting/ att alle kundhe forware hende aff frii willie/ som een foruarer sin kiortel el- ler kaabe Thet att siige er obenbarligt kietterii oc e- modt skrifften Sapientie viii Math xix ther chri- stus talede om thēm som haffde selffwer gieldet thēm for hymmerigis riige/ tha sagde han/ thesse ordt be- gribe icke alle/ men huilke thet er giffuet Huo ther kād begribe han begribe thet

Joan iii ii Cor iii Phili ii Augustin' de spū et lrā cap xiii

Ther beuiiss han klarligen/ att hwo ther skal hol- de euig kyuskhed aff hiertens grund/ wdē all falsk- hed oc hypocrisi Han maa haffue Gudts besynderli- ge gaffue ther til/ ellers bliffuer natwren som hwn war skafft att woxe oc formere seg/ liige som andre creatwr/ wrther oc planter/ fwgle och dywr/ the til røris aff theris eghen natwrs arth aarlig aars/ att giffue aff thēm frwct oc affkōme/ som Gud bød

Gøs besyn derlige gaff- ue kyskhed oc eñ serde- lis naade

Woxer och formerer e-ther

thēm aff begyndelsen Liige saa røris oc Adams le-
göme woffuerwindelig egges oc twinges aff the sāme
indsatte Guddōmelighe ordt (woxer och formerer
edher) som regerer oc drifferer end nw wdy legōmeth
Oc till egger mēnisken att formere seg/ oc see sitth
ansigt oc billede/ y syne elskelige børn oc affkomme
wdy werden Oc ther til begere thet andhz kyøn/
sitt medliige natwrligt quinde billede/ sō hānum er
skafft til glæde oc hwswalelse

Thēne stercke wprindelig begering oc tilbøyelighz
som saa er indplanthed aff Gud y Adams legomme
oc y alle hans børn/ til thē indskaffte natwrlig ger-
ning att affle syn liige/ kand ingen wdsløcke/ wden
all ene thē Gud som er offwer natwren/ oc weldig
oc mectigh er att forwandle natwrlig ting/ som han
giorde weed Mosi oc Helye legomme/ muterede oc
forsterckede thēm mett sin naade/ att the icke aade
eller drucke y xl dage oc leffde dog Saa maa han oc
giøre y thēne sag Wy kunde icke giøre etth haar paa
wort hoffuid hwidt eller soort/ end siige att omskiff-
te wor natwr eller forwandle Gud maa thet selff-
uer giøre/ aff sin besynderlige gunst oc naade/ aan-
delige døde oc wende Adams legōme/ oc skaffue ett
andet hierte oc sind/ fornyett aff thē Helligand/ som
hand giorde wdy Jomfru Maria oc noger andre faa
wdualde helgen/ som leffde her ett Euāgelsk leffnet
y sand kyskhed oc hellighed/ oc mett aandelig løsth
oc frihed/ alldelis fraa drage theris hw/ hierte och
tancke/ fra all legomlig begering/ oc til hymmelske

Vij kūdhe icke vdslycke eller formene naturens krafft meth vore lyffthe Mat vi

Saa hellige mennische haffue thett engelsche leffnet som er kysched

ting/och wore saa gaatt som dødhe for werden

Oc thz løskede thēm aff hiertēs grund weluilleligē
saa att leffue løse oc frii/ wden egteskaffs omsorghe
oc bekymring/paa thz the kunde theff bequēmelige
re tencke the ting som Gud hørde til/huorledis the i. Cor vii
kunde teckis Herrin Saadāne mēniske/sō saa vn-
derlige ere begaffne oc størckede aff Gud/oc theris
legomme er dødt aff guds naade/the ere alsom faaes
te/mand finder icke eeñ eblandt twsinde Och ther Math xix
faare sagde Christus Thesse ordt begribe icke alle/
mē the huilke thz er giffwed

Ther maa Gudts krafft oc thē Helligands dygd
wdy Adams krop/om han skall leffue kyskeligh/
ellers er thz saa wmueligt att holde wbrødeligt/sō Prou xviii
thz er att flyghe offuer westre haff wdē winghe och
fedre/serdelis thē Ewāgeliske kyuskhed/som skall Castitas e-
holdis aff inderste hiertēs (mett een pwr oc reen sā vangelica
uittighz) aandelig lyst oc kyske tancker/ att wære
hellig baade y legommet oc wdy aanden

Men falsk Papiste kyuskhed/som nw Pawens Papistica
muncke Prester Cānicker Proester oc Munner ere castitas i vd
til twingde mett band oc prysone/att holle wduortis vortz oegen
legomlige mett swar brunde oc øgenskalkhz/medth scalkhed
ett wreēt hierte oc forkrencked hw/arrige tancker/
syndig begering/aandeligt hoor/huilked Christus
fordømmer saa sigendis
Huilken som helst ther foer anset een anden mꝺdls

Mat v
hustrw til att wille begere hēde / thē haffuer nw be
dreffuet hord mett hende vd y sitt hierte Staar ther
oc saa Sapientie y thet Første cap Ondhe tancker
the skillie menniskē fra Gud / ther fore er thz ic-
ke nock att skugge oc smøcke seg for menneskēs øg-
ne oc høggke oc smegre / oc lade seg thē att wære sō

Luce xviii
han y sādhed icke er / som thē falske whellige Pha
riseus Oc thet skeer sandeligen / wden wy haffwe
Gudts besynderlige gaffwe / thi alle Adams børn
ere aff swarz oc skrøbeli z materia / huilked Paulus
wisselige besindede / ther han wille icke strengelighe

li Cor vii
byude / offuer iomfruer / eller giøre eet farligt budt
ordt om iomfrudom / som er ett friidt Euangeliske
raadt Ther faare sagde han Om iomfruer haffwer
leg icke Herrens budt / men leg giffuer ett raad (thz
er) iegh siiger huad meg gaat tyckis Giiffther hwn
seg / tha haffuer hwn icke ther wd y syndet etc.

Sapie i
Iomfrudō
er icke bu-
dē y thē hel
lige schrifft
Men thē
raadt som
haffue gōs
gaffuer

See hwor warligen skriffuer Paulus om thēe
sag / att han wille icke wære orsage till nogels faldh
eller fortabelse / eller til naaghet onth / som skulle hē-
de y framtiiden / aff dieffuelsene subtilig lønlig suig
oc fortacte snare / thy han wiste att menneskēn wor
aff kiød oc blod / icke aff steen eller træ / oc han haff

Iudi xvi
ii. Regū xi
iii. Regū. xi
de læst / att thē stercke Sampson oc hellige Dauid
oc thē wiise Solomon ginge til bage oc fulde y thē
ne stridt / thy sō S Augustinus han siiger Eblādt

Augustinus
de honesta-
te mulierū
alle menniskēs strider / tha er kyuskhets strid enes-
ste haard / thy ther er daglig anfald oc frestelse / och

syelden seyer Ther faare nw bywder S Powel
alle att giffte thēm/som fornømme ydelige wduor i. Cor vii
tis wkyskhets brwnde y theris legomme Oc haffue Egteschaff
thette beskiermelige middel een egte hustru/ emodt er guds gaffue och eet
horerii oc skiørleffned oc onde løster/oc emodt dieff christelige
uelsens stercke frestelse raad emod hoor och schioerleff-
❧ Her om taler oc Nicolaus thē Rømerske Biscop ned
til Rodulphum thē werdige oc godhe Biscop wdy Job xl
Stradzbwrg/som ther oc staar y kirke lowffwen
xxviii quest ii Cap Latorem om thē Prest syn mo xxx iii quest
der sloo y hiel Huor streng och swar penitentz han i. c. Latore
skulle giøre før han skulle anammes rettelige til sitt
embede/och wære skylt fra andre menneske/y sacra
menthe omgangh
❧ Men dog forbyuder han stoorliige/att han skall
icke skillies fra/eller formeenis syn egte hustrw /
paa thet han skal icke falde y thet sware synds swel
som er skiørleffnet/thet(siiger han)som wy icke be
gere/eller y nogell maade wille att skee skall
❧ Men mange som thēe oc S Powels lerdom
haffue forsmaatt/oc icke wille haffue een egte hws-
trw for horerii skyld/men beskugge oc smøcke thē-
num for werden att wære kyske/ the haffue fāghz
therz wildfarelses løn Oc ere kōmen wdy thē wo Roma i
dhe oc dødelig snare/som the ellste oc wdualde
❧ Leess skrifften oc seee huilken heffn the haffue fā
get som forsmaade thet hellige egteskaff/oc dog alli-
geuell bedriffue wkyskhed oc legommens løsth wdy
sønd oc ondskaff Gick ey floden offuer ganske ver Genes vii

Gen.xix

Gen.xxxviii

Jud.xix

Nũi.xxv

den for wkyskhets synd Sodoma och Gomorra swncke y iorden/thẽ retuiise mãd Loth beredede thet erlige egteskaff Onan han bleff y hiell slaghen for thẽ whørlig slemhed han bedreff/oc mange flere twsinde er ther forfared mett liiff oc siell/for hoor/skiørleffned oc wkyskheds synd Leeff oc saa Cronica mundi oc fasciculum temporum/oc forfare huad kyuskhed wore hellige Pawer holde serdelis Bñdictus nonus Joannes xii oc thẽne quinde pawe Joannes Anglicus som fick ett barn/al Rom til skam oc skiendsell

Diefuels lerdõs kysched haffuer chomet gãske slem vkysched aff stedt

Math: v

Lader oss acthe oc besinde thẽ store forderffuelse oc wforuindelig skade/som thette Sataniske paafund/haffuer giort thẽ arme Christendom wdy mãge hundrede aar Haffuer thz ey wpfylt werdẽ mett slem wkyskhed oc øgenskalkerii Serdelis Christẽdõmens Prester thẽ største part/som skulle wære iordsẽs salt/werdsens lyuss oc skinnẽde wdy theris christelige leffned oc lerdom mett dygd oc ære oc sãdhed/oc wære gode exempla Ere the ey nw obenbarlige skiørleffnedts mend/iõfrukrenckere/meenedesre/oc onde fordømmelige exemple/som almuen tager exempel aff oc siige Ware thet synd/tha giorde icke Prester thz Frãdelis ther_l quinder leffue y stoor skiendsel oc blusel for werden/oc ere foractede och forsmaade aff huer mand

Almues folch beschemmes oc tagger effther syn aff presters onde leffnet

Oc mange hundrede haffue dødt her aff werden/mz eett bedrøffued mishaabelig samuittighed Och saa Preste børn/som ware ypperligen fordum dagis/

the skulle alle dage sla theris hoffued ned/oc blwis
theris forelderne Oc bliffue lãdflyctige/oc møsthe
theris arff Oc Preste døttre thessligeste komme y
stoor brøst/oc møste gode giffteremaal for the ere w
ecthe/oc bliffue krenckte oc beskiẽme theris Faders Leui.xxi
huss/huilked Moises oc Paulus haardelige forbiu 1Timo iii
de Oc wille att een Prest skulle haffue erlige oc hør Tit.i
sõme børn/sõ icke berøctede ere y druckẽskaff eller
i anden last Oc staar ther iii Mosi xxi Er thz saa
noger Prestes dotter worder paa greffuen i nogen
wære/oc worder beliggen oc forkrẽcker sin Faders
naffn/tha skal hun brendis
¶ See huor erlige oc wberøctede wore Prester oc
theris huss ẽn stund/sõ skulle predicke oc lære/ och
kundgiøre guds ords willie oc befalning Men huor
ledis thett gaar nw till/thz bedre oss Gud y him-
merige Huo ther wiste the børn sõ ere lønlige myr Pauens fo
de oc forgiffne i Moders liiff/aff Pawens geystli lck myrde
ke folck(sõ the kalle)oc serdelz aff muncke oc nun- oc forgiffne
ner/tha motte hã sãdelige græde blodige taare Oc boern
ingẽ andẽ ting haffuer wæred orsage ther til/wdẽ
thette forbãnede Pawefund/thi Pharao och Hero- Exo i
des myrde alleneste drẽg børn/men Pawen haffuer Math ii
myrdt wtalige drenge oc piige børn /och wdslugth
vor slect byrd oc seed sõ gud vill wnde oss i verden
Sõ thẽ hellige Biscop S Hwldaricus skriffuer eẽ
forferlig ting wdi sitt sendebreff til Nicolaum Pa-
pam/sõ skeede i S Gregorii tiid Att S Grego
rius lod rense sin fiske søø i huilkẽ hã fãdt sex M

Her see vy att Pauen haffuer beuiist sitt nafn abadon eñ fortabere Apoc ix

hoffued panner aff børn/som wore myrde oc wdkaste y samme søø Huilked ther S Gregorius saa/ stray igien kallede han thñ Decretum oc befalning som han haffde til forn wdgiffued/ oc angrede thet storlige/ att han haffde nogen tidt samtycked/ att egteskaff skulle nogen mand forbiudes Oc han storliige loffuedhe S Powels ordt (ther som han siiger)

.1.Cor vii

thet er bedre att giffte seg/end att brendhe

Merch hu ad fructh thr̄ er kom med aff pauens kyschhets budt

❧ See huilken fruct thette Pawefund haffuer giort i werden/hoor/skiørleffned/stumme synder/bedrøwede samuittighz/øgẽskalkerii/wbluhz/onde exempler/skiẽdsel/last/Jõfru krẽckelse/ewãgelii foracktelse/thñ Helligãds wdsluckelse/aandelig blindhz pẽninge tab/ børne mord/siele tabelse/guds vrede oc euighe fordømmelse Sodanne forferlige ynckelige ting/skiwllede dieffuelen treeskelighe wnder thette Pawefund/thi han wiste thet wel/att ther skulle komme saadan fruct/aff thesse twenne wildfarelser/som han kom thñe forbiistrede daare och gallne rasere Pawen till att biwde iomfrudom/oc forbiude egteskaff emodt Christum oc hans wdualde thiennere Paulum oc thñ gantske hellge skrefft/ oc giøre etth strength tiirannelig bodt aff Christi raadt (som er iomfrudom) oc etth wchristeligt forbwdh/aff thenne frii stadt egteskaff/som Gud haffuer huer mãdt frii giort oc wforbuden i alle maade Ther faare ere thesse twenne lerdomme/att biwde ewigh køskhed wnder band oc prisone Oc forbiude

egteskaff wnder keens oc embedis fortabelse/the e=re wisselige aff dieffuelin/oc hwo ther lyder oc for=swarer thnm/han er dieffuelsens oc antichristēs dis=cipell/oc een meenedere for Gud oc menneskey och bryder dobsens eedh/som han soor att forsage dieff=uelin mett all sin løgn oc falsk hz Oc huo ther staar emodt thne witterlige sandhed(att egteskaff bør att wære friidt oc wforbuden)han skal faa løn mett the gienstridige Phariseier/som giorde guds ord mod=stand for gierighed oc riigdom skylld

Euig kysk=hets budt. och Egthe=schaffs for=bud huem the ere kō=men aff i Timo iiii Heb xiii

❧ Vy weedhe weel oc haffue seet oc hørt huad kii=melig renthe oc fordeel mãge Bisper haffue hafft aff Presters horerii oc slem skiørleffned/oc hui the liide oc tilstæde thnm y thet fordømde oc hedenske leffned oc staa saa hart emodt/att the icke maa/oc ingelun=de skulle giffte thnm erlige/the som icke ere begaff=uede mett kyskhets serdelis naade Haffue the ther nogle orsager til/wnder huilke the wille theris gerig=hed(mett ett helligt skin)betecke

Hui Prela=ter staa emo=dt att Pres=ter maa ic=ke giffthe segh

❧ Først (som the siige)att the som skulle tractere Guds legomme oc blod/bør att wære reene oc vbe=smittede/som wæl sandt er Ther nest att there eed oc løffte staar emodt/att the maa icke egthe giffti s Forthi the skulle holde thet the haffue loffued Gud

❧ Thē tredie sag/att the forbiudis aff Euangelii predickē oc lerdom som hustruer haffue/ forthi att the som giiffte ere/tencke the tingest som hustruen er anrørendis etc

Fierde att kirke louffuen thz forbiuder etc. Femte Oc att huor the haffde end eẽ egtehustru/ tha lode the seg icke nøffue mett eẽ Forthi att thet er (sõ the siige) thũm suart att wære bundne weed eẽ/ huilke som pleye att sleppe eẽ oc taghe eẽ anden

Siette sag Att thet er gott att wære frii oc icke bebinde seg til eẽ som mand skal haffue hinder oc bekømringh aff etc.

Thesse ere the ypperste sager som presternes fwle skiørleffned oc prelaters gerighed skiulis wnder Men ieg wil mett faa ord suare her til/ oc wille wi see huad skiel oc redelighed the haffue mett segh/ och huor møghz the kunde noghen beplicte oc binde etc.

Kortt suar til forneffde orsager

I thet første er thet gudeligt christeligt oc møghz sandt Att Prester bør att wære reene/ oc føre eeth wbesmitted leffned/ thet biuder gud som skrifften och giiffuer stoor magth/ mange steder y louffwen oc propheterne Thet er møget erligt oc gaatt att prester oc muncke the leffue eet kyskt iomfrueligt leffnz huor the haffue thẽ store gaffue/ att the kundhe thet giøre for woden fare oc fald/ brunde oc besmittet hierte i tancke eller samtycke oc stoor begeringh

For fare oc fald ter er thz got att wære gifft 1.Cor.vii

Men huor thẽ fare er eller fald brynde etc. Tha bør thũm att anãme erlige oc tacknẽmelige (sõ wy til forn haffue om taled) thet raad ther emodt som gud haffuer alle menneske (ingen wndertaged) giffuet/ oc S Powel haffuer paa Guds wegne biudz som er egteskaff/ huilked S Powel siger att være

erligt eblandt alle stadt/oc en reen egteskaffs sengh
oc samthro I huilkt stadt the erlige/reene oc hellige
Prestrr wore wdi i fordums tiidt/som wiidt er ta-
led om tilforn/oc er beuiist bode aff thet gamle och
ny Testamēte/oc mett hellige forfedernes exempel
¶ Huad reenhed wore Prester nw almindelige haff
ur/thet see wi och ther offuer maa græde och yncke
Oc sand Guds hefn gaar thēm offuer/mett hoor
oc skiørlefned Forthi the forsmaa kysk egteskaff oc
Sancte Pouels budt i thet the kundhe icke wære i
affhold

Hoor och skiørleffnit er gøs hefn eblādt klerkeriid

❧ Men egtegifft Prest som leffuer erlige och wæll
mett sin hustru/er bedre for gud/end alle the skiør-
leffuere i werden er/eller the som ligge indbundne i
Closter i stoor wkysk brunde oc begering/i huor go
de eller hellige the synes for mēneskē Gud han døm
mer icke effther wduortes skin/men effter hiertz sō
skrifften siger Oc the ere alldermest emodt Gudts
bud Thw skalt icke begere etc. Emodt huilken be
gering (nar mand haffuer icke eller kand faa thē gaff
ue som er reen kyskhed i legomme oc hierte) tha haff
uer gud giffued oc tillstedt oss egteskaffs raad/och
lægedom

Ptere xvii Mat v

¶ Til thē anden orsage att Prester oc Muncke ha
ffue sorid eller loffued kyskhed/oc thet bør thēm att
holde etc. ❧ Thet giffuer Jeg magt att huad mād
redelige (icke emodt Christē frihed eller thē hellige
skrift) louffuer/thz bør hām att holde/om thet loff-
the er y hans magt/oc thet er giorth aff retth for-

Suar til andē orsaghe

Ps lxxv i cxv

Leui. xxvii
Huilke eed och loeffte mãd boer att holle
Ecciastis v

Om thette loeffte taler Psalmerne tiith oc offte etc

aff rett forstand oc wiished etc.
¶ Jeg weed wæl att løffte oc eeder skulle holdis oc fuldkommes Men the som ere redesiige oc Gud behaffuelige effther skrifftens lydelse oc wnderuiisning som er om noget serdelis offer y thet gamble testamente/ oc y thz ny om laaff/ priiss/ære oc tacksigelse/ y eñ sand tro aff wort hierte Item att necte dieffuelin mett alt hãs riige/ tilhenge Christo/ giøre vor neste skiel oc kierlighed etc.

Huilke loeffte mandh boer icke att holle
Leui v

¶ Thesse ere christne eeder oc løffte/ som wi haffue giort i wor doff oc christendom Andre weed thñ hellige skrifft inthed aff Oc forthi oc wi swerie eller loffue wbesindelige/ wuiislige om thet som off icke bør eller y wor magt er/ thz maa oc skulle vi bryde oc offuergiffue/ tackendis Gud som haffuer giffued off sin naade oc sandhed til kiende xxii quest iiii cap Si aliquid Item xx quest iiii cap in malis

Om presteed paa kyskhedt eller om closther loeffte haffue vii inthz y scrifftẽ etc

Vy haffue huerckñ skrifft eller Guds befalningh/ att besuerrie eller beplicte off til thet/ som gud haffuer giffued off friidt oc icke beplicted off til Forthy thet er emodt christñ frihed oc Guds willie/ att giøre seg thet wfriidt/ som Gud haffuer off friidt ladet

Math. xix

som han selff sagde Att alle kunde icke begribe eller haffue kyskhed affhold y sin magt/ men huilken thz er serdelis giffuet aff Gud Thi sagde han Huilcken ther kand begribe (affhold oc kyskhed)tage seg thett Huilken thet icke kand/ thett er hãm friidt att giiffte seg Thette er ordsens mening Kyskhed er eñ serdeles Gaaffue/ thñ som icke er mange giffuen Som

wiiſmād ſiiger Jeg weed/att leg kand icke wære
kyſk eller affholdēdis/wdñ Gud(ſerdelis) thz giff
uer meg Oc thz att wide er een gāſcke ſtor wiiſdō
✿ Thi bør icke nogel att nødis eller lockis til kyſk-
het eller affhold/wære ſeg Preſt Munck Nunne el
ler hwo ſom wære kand Siiger S Auguſtinus
libro de wirginitate Huor nogen trengis och nødis
til kyſkhed/ther giffues hām orſage oc magt til w-
kyſkhed oc wreenhed/oc forthi er thñ icke kyſk ſō
mett redſle ther til nødis Jcke helder er hun høff
uiſk iōfru ſō mett gaffue kiøbis til att wære kyſk

Inghē ſcall noedis till kyſchedt
Auguſtin9

✿ Skriffuer oc S Hieronimus til Demetriadem
virginem Att the Jomfruer eller Nunner icke kādh
leffue i affhold oc kyſkhed /att the ſkulle giffue ſegh
y egteſkaff/och leffue ther redeligh vdi Thennum
ſkal(ſiiger han)obenbare ſiiges/att the ſkulle an-
then giifftes eller wille the thz icke/tha ſkulle the al
delis leffue i affhold etcl

Hieronim9 om cloſter-iomffruer.

✿ Forthi ſiiger S Ambroſius mz S Pouel Att thz
er bedre att giffte ſeg end att brēdis i ond begering ꝛc
✿ Att brēdis(ſiiger han)thet er naar willien ſātyc
ker legomens løſt oc begering til wkyſkhed oc wreen
hed Thet er att brende ſom S Pouel taler om ꝛcl

Ambroſius

✿ S Bernhardus ſkriffuer oc til Senonen Cano
nicos ſaa ſigendis Gud giiffue att the(Preſter och
klercke)ſom icke kunde leffue i kyſkhed oc affholdh
att the wille giffte thñn/paa thz the icke ſkulle bren
dis Thet er wdſt tuiil bedre att giffte ſegh end att
brendis(i wkyſkhets gierning oc begering)oc bliffe

Bernhard9 Saa ſigē oc Eraſm9 till thet erlige raadt y Baſiles

ue salige i eñ mindre stadt end att leffue ilohe/til fordømmelse)i thē ypperlige klerckeriis stadt oc skic kelse Thesse ere merckelige ordt/ Gud giiffue atth wi kunde thēm merke oc legge paa hiertz/oc offuer giffue wor wkyske kyskhed/oc wor werstyggelige oc wgudelige løffte/sō wi møghz fortørne gud mz

Tredie orsage ✿ Til thē tredie orsage oc paa skud sō er att kircke louffuen formener Prester att giiffue seg i egteskaff Huad kād Jeg andhz suare her til end sō sādth er Att kirke louffuen siiger nogre stæder mz i thē maade /oc sōme steder emodt Sōme stæderi nogle capi giør hun thz friidt/oc wdi sōme wfriidt/i sōme kād tilstæder hun egteskaff eblād Prester/oc i sōme forbiuder hun thz/sō nu wore lāgt att skriffue om /oc serdelis wpregne Her om er dog noghz taled tilforn

Kirke logē kād ei altid vere i mact Maa wæl skee the haffde nogle orsager paa thē tiidt att forbiude Prester egteskaff paa eñ tidt/huilket sō icke altidt kunde staa eller haffue magth emodt S Pouels budt til the Corinther til Timotheum och til Titum The Römerske Bisper oc therz kircke louer biude(i forbiistrelse fra Guds ord)att klercke-

Paven biud Chrs oc Paul' forbiude riiskal icke giifftes Christus siiger twert emodt / the kunde icke alle begribe thette ordt Thz er The haffue icke thē gaffue oc naade til affhold

✿ Bisperne siige Prester skulle icke haffue hustru er Paulus biuder the skulle wære eñ quindis mandh

Leui xxvii Logē siiger oc saa the skulle giiffte seg oc tage segh hustruer etc. Huilkē skulle the meere høre/enthen skrifften sō biuder oc Christus tilstæder Eller Bis

perne oc kircke louffuen sõ forbiuder etc Men ladh
thz saa wære att kircke loffuen i thsse maade paa een
tiidt/motte wære god (sõ ieg wil dog icke siige att
hun wor) hun kãd icke altid wære wed magt Som
hun oc selff siiger xxix destinc cap Regule sctõrum
The hellige forfædernes regle oc skick ere wdgãg-
ne effter tidsẽs/stedsẽs/personers oc nødsẽs wilkor
oc leylighz Saa staar oc saa e Sciẽdz oc e Necẽ ẽ
i sãme mening Thessligeste siist i thz ca de Syracu Dist xxviii
sane xx viii distincõe oc i thz cap Si quis docuerit
Att ingñ Prest skal forsmaa sin egte hustru for siit
embede eller gudelighz skyld/wnder bãd oc forma-
ledidelse Oc i thz andet Si quis descernit Att ingẽ Disti. xxvii
mãd skal foracte eller sky eñ Prestes embede/forthi ca. Quidã
att hã er giifft/oc haffuer hafft erligt bryllop wnder
bãd oc malediidelse
Thette wil Jeg siige oc bestaa Att forbiude pres Dieffuels
ter oc klerkerũ egte hustruer/i huor gott oc helligth lerdom att
thz forbud synes Thz er inthz andhz end dieffuels ler forbyde pre
dõ oc wildfarelse i øgñskalckhz Reet emodt thñ helli ster egthe-
ge skrifft/oc er orsage til all wkyskhz slemhz oc for skaff
dømmelse/sõ til forn sagt er/oc wi wille ydermere Fierde orsa
eeñ anden tiidt tale om ghe.
Til thẽ fierde orsage sõ er Att the Prester forhin
dres aff Euãgelii predickñ oc lerdõ sõ giiffte ere/for
thi the skulle tage hustre oc huss ware etc
Suarer Jeg saa Att haffde for thñe sag skyld euã-
geliske lerdõ bleffuet forsømmz Tha haffde icke pau
ns budhz/att huer bisp eller prest skulle haffue sin 1. Cor vii
egte hustru sõ hã oc selff oc the andre Apostle haff de Phi. iiii

sõ til forn er kaled om The gode prester oc prophetes i thz gāble Testamēte wore giffte mend Oc allige= uel predickede oc giorde ther embede fuldt Mē the e= uāgelisce prester oc lærere/skulle saa leffue bruge oc tiēne ther hustruer paa egteskaffs wegne/lige som the icke haffde thnm/sõ the skulle oc giøre y anden werdsēs tingest oc hādel sõ oc til forn sagt er

Hvarlūde. prester schulle leffue y egtescaff

Femte orsaghe

¶ Femte orsage sõ nogle vbeskiēmede oc forblindede mēnesce orsage presters vkyske fule leffned mett Att motte the end giffte seg Tha skulle the icke end lade seg nøffue mz eñ quinde Saa dømē the lige sõ the viste ther hierte/eller huad naade gud wille giffue thnm Meg twiuil inthz paa att Gud skulle iaa giffue thnm sin naade/første the wille giiffue thnm til eet kyskt oc reent egteskaff The sõ hād nu lader falle y slem skiørleffned Forthi the forsmaa egteskaff stadth Gud hā heffner tiit eñ synd mz eñ andē/han lader synderē falle vdi sõ Paulus skriffuer etc.

Roma i Gudt heffner en synd mz en andē

Siette orsaghe

Siette orsage The wille wære friī oc icke binde seg weed eñ/sõ the skulle faa hinder aff etc.

¶ Her wil Jeg icke mere suare til Men thz siger ieg Att thē ther icke kād leffue i kyskhz/att thz er end fast bedre att hā haffuer noghz hinder modgāgh och omsorig i egteskaffs stadt/end vdi eet løstigt horleffnet oc vkysk begering skal kōme til euig sorg oc fordømelse/sõ bliffue skiørleffuere wist vdē the giffue thz offuer etc. Men thz wil ieg mz korte ord siige/att thz sõ the kalle aandeligt leffned i ther selffdictede guds tiēneste/att thz er eet slemt hoor oc eet forkrenckt leffnet for gud/sõ thnm bliffuer snarlighe obēbare for werden beuiist

Bedre ath haffue bekøring i egtescaff end att lide fordoemelse forscoerleffnet Heb. xiii Ephe. v

Jeg vill inthz tale nw meere paa thsse tidt om/ thz
hoor/skiørleffned oc swlhz the almindelige ligge i/
sō the fortørne Gud oc beskiēme all werden mett/
oc ere the dog redebon att dømme erligth egteskaff
(sō prester giffue thm̄ wdi) att wære hoor/the ni
dobbelde hoorkarle for Gud oc werden

❀ Thi raader Jeg eder alle Biscoper Abbeder Pre
ster Cānicker Vicarier Sogneprester Altarister/
Muncke oc Nunner sō icke haffue guds besynderli-
ge gaffue oc naade/att holde ewig kyskhz (sō er emo
dt Guds ord/bud oc willie haffwe geckelige daar-
lige oc syndige loffuet) wdn̄ suar legōmēs brunde oc
wkyskelige tācker/att i forlade thn̄ wkyske kyskhz
sō fører alene ste mett seg falske naffn oc titeler/gud
weed dog eders hiertēs tācker/tager eder ware att Luce xvi
i icke bryde dobsēs eed/att i leffue emodt edhers sind
mz en̄ syndig sāmittighz i wkyskhets ild och piine/
oc mz kedsōmelig knur oc mur ere Guds lønlige fi-
ende wdi eders hierter/giffuer eder helder i thē chri
stn̄ orden sō gud selffuer funderede oc stictede/oc ac
ther inthz thn̄ daarlige eed sō i giorde ett armt mēnis-
ke emodt Guds ord Thi propheten siger Ett tro- Eccis v
løst oc daarligt løffte/er Gud wbehaffueligt

❀ Jcke loffuede i helder andet/end att leffue kyskeli-
ge/saa møghz sō mēneskelig skrøbelighz tillstedde
eder/thz kunde i holde i egteskaff/oc leffue i Guds
wēskaff yndeste oc naade Oc i oc eders hustruer oc
børn (sō Pawen mz siine wmilde tilhēgere/haffwe
nu lang tiidt pranged oc saald oc giort thēnum arff-

nekøffe) skulle bliffue erlige hederlige oc egte baade
for Gud oc menniske / oc i skulle icke leger wpfylle
theris weedskeer oc fadebwrd mz eders guld oc pen
ninge / oc fage icke woden synd oc sorge igien løgen
oc bedregerii Eders gots skal icke leger kiellis bort
oc frakõmee aff løse quinder Men Gud skal sendhe
eder en god quinde / sõ skal wære eder een hielp och
eeñ støtte wdy eders alderdõ oc soothe sigh Aff hen
de skulle i befinde troskaff / tienstactighed god willie
oc kierlighz / eders byering skal øgis och formeris
mz Guds bñdidelse i alle maade / i skulle leffue met
eñ rolig sãmittighz oc thẽ Helligãds glæde / oc paa-
finde naade hoss Gud oc mẽneskñ Saadant got føl
ther mz eñ god quinde Sõ Solomon beuiiser Pro-
uerbiorum wdi thz xviii cap Ther siiger hã saa
Huilkñ sõ helst ther paafinder eñ god quinde / han
paafinder gott / oc han skal fage well behahaffuelig
hed aff Herren Frãdelis staar ther oc saa Ecclesias-
tici wdi thz xxvi cap Wæl er thẽ mãdt sõ haffuer eñ
god quinde Hãs aar wore dobelde / hwn glæder och
husualer sin mand Oc hã leffuer syne aar i fredsõme
lighz / all werdh kãd icke lignes weed eñ god / hel-
lig bluactig oc ersom quindhe Sõ solen ther wpgor
i werden i Guds høgeste himle / saa er eñ god quin
des skaffning eñ ornamẽt oc prydelse i eñ mãds huss
Frãdelis siiger hã Ecclesi i thz xl cap Wẽner oc stol
brødre staa till hobe y nødsens tiidt / men offuer the
alsãmen staar eñ quinde mett sin mand
Mee thesse gode tingh skulle i paa finde / om i faa e-

der eñ erlig quinde i Guds bñdidelse/saa bliffue i er
lige mēd/oc gode effter syn i thē hellige kirke oc giø
re gaffn oc fruct mz eders predickē oc lerdō oc eders
hustruer bliffue hederlige tagne aff huer mād/oc hol
dne i heder ocære aff andre gode quinder Thess liges
te eders børn bliffue egte arffue børn/oc wptyctis
i salig lerdom oc dygdelighed Oc faa eders bøgher
oc wiisdom Oc gaa siden i eders fadspaar oc pre-
dicke lære oc wplliuse thē hellige kirke (thz er then
hellige christen forsaling) sō Guds thro tiænere /oc
lode i oc the wore euindelige salige mz Christo Jesu
Huilkē skee louff/ære oc priiss/fra ewighed oc till
ewighed Amen

The Presterss Messe skal ingen høre som haff-
uer wegte kone eller deye Forthi the ere obenbare y
band Oc ingen bør att omgoiss eller tage sacramēte
aff thēm Som kircke louffuen sigher Distinctione
xxxii c nullus missam Et c preter hoc etc.

Impressum Malmogie Per Olauum Ul-
rici Decima octaua die Mensis Sep
tembris Anno Domini Millesimi
Quingentesimi Tricesimi
Noni